

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 30. ЈАНУАРА 1879.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Плази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 п. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак.)

Корнилија је избрала њега, и само ја, и можда још какви калуђери или који заковани моралиста, могли бисмо тврдити, да није добро учинила.

Гроф је био велики господин, а поред тога добротвор позоришту и зналац позоришне уметности. У оно доба није још било толико новина, колико их има данас, те су тада публици давали правац само каваљери и племићи, а не као данас оцењивачи, критичари и рецензенти. У осталом ти каваљери били су у многоме налик на рђаве извештаче и оцењиваче, јер су веома мало познавали праву ствар. Брабљали су много, имали су увек своје „изабране“; неке су опет непрекидно гонили. Играли су доста знатну улогу у сплеткама позоришним, а имали су у томе послу вазда своје користи и интереса.

Али гроф није имао „слободне улазнице“, био је претилаћен на ложу. Шиљао је поклоне кад су се давале кориснице (т. ј. представе у корист) појединим члановима позоришним, а често је купио и прилоге у корист друштву! Много је жртвовао на олтар домаће уметности, тај велико-душни мецена! Па онда, како ли је био љубак, пријатан, па ни мало ноношљив! Веома је радо у друштву са глумицама, али је наклоњен и глумицама, јер и с њима прозбори по коју лепу реч. Мене је један пут узео и испод руке, наравно не на улици, али тек шта узео ме је испод руке! Други пут ме је опет позвао, да га походим, најбоље из јутра — кад је сам. За тим нас је походио веома често — као што то обично бива. Разговарали смо се много о уметности и књижевности, о страним позориштима и о многим другим стварима, јер гроф није био само мецена, него — као што већ рекох — и зналац, стручњак, редак човек!

Корнилија се понашала према њему мало уко-

чено, а то ми се није допадало. Молио сам је да буде умиљатија према њему. Гроф је наш заштитник, наш пријатељ, а он ће нам бити и кум, кад нам буду сватови. Сад су нам стигле нужне исправе, те се морамо на скоро венчати.

Корнилија ми је обрекла, да ће ми учинити по вољи, само што се тиче нашег венчања рекла ми је, да га одложимо још на кратко време, док не заштедимо мало новаца, а то сад лако можемо учинити, кад нас је публика тако јако заволела. Можда ће се онда и њена мати с нама измирити. Па онда се можемо где год мирно настанити, па живити новим животом!

„Мала лудице, како се бринеш за нашу будუћност! Како сам и могао држати, да си тако лакоумна? Та ти си бриљантија и опрезнија него ја. Па шта је мој добри пријатељ, црни шаптач, држи за сујетну намигушу! А и ономадне ми је рекао, да се сумња у њу, да стоји у одношају са нашим грофом. То је злобан човек, тај шаптач! То је оличени човекомрзац! Ти Корнилијо љубиш мене, верно и искрено. Капда ми се опет враћају први тренутци наше љубави. Та можда само за то одлажеш нашу свадбу, да ми што дуже будеш миљеница, јер стара пословица вели: „Брак је гроб љубави!“ Ах, драга моја Корнилијо!“

Па шта су ме узбуниле речи шаптачеве. Не изгледа бадава као Мефисто! Та он ми је добар пријатељ, жели ми свако добро. Срами се, Давиде! Зар опет хоћеш да будеш љубоморан, па да патиш и да те исмеју? — Гром и пакао! Та угрувају те безобразнике!“

А шта је тој публици — је л' и она полу-дила? Сад ми само по некад, као из милости таше и повлађује мојој игри. Шта се то морало догодити? Зар већ морам да завидим за

аплауз мојим колегама, тим јадним надри-глумцима. Шта је томе узрок? Зар сам већ толико посрнуо? Само би ми још требало да најмим „клакере“, који ће ми за новце талаштати.

Дед'те овамо моје најлепши улоге, цела публика мора ударити у бурно пљескање! Али ћу јој онда натраг бацити њене тричаве венце!

Но шта је то? Не добијам више великих улога, смањује ми се плата, а управитељ се још усугађује да ми каже у очи: „Ако вам није право, можете ићи куд вам је драго!“ — Та, човече, јеси ли при себи? Та и Корнилија ће ићи са мном, а нас двоје душа смо овог позоришта. —

А.Л., где, шта ми одговори управитељ: „Госпођица Корнилија не може се тужити на мене, јер сам јој не давно повисио плату — надам се даље, да госпођица не ће бити незахвална према мени!“

Одмах сам одјурио ка Корнилији. Приповедио сам јој, да ћемо сутра оставити ово друштво. Она се зачудила и изненадила, па је покушавала, да ме умири. После ми рече, да ће говорити с управитељем, а ако баш не будемо задовољени, онда бар да останем још овде, или да одем куд год да гостујем, док нам се не срви уговор. Тако ћемо, рече, обое заслужити много новаца.

(Наставиће се)

ЕРНЕСТО РОСИ.

(Наставак.)

Ни часка није, а да Роси не мери уметнички улоге своје. Већ мислиш, да је бес изгорео, да се страст већ притајала кад оно „Отело“ сав задуван суне са кревета већ удављене Дездемоне. Не, Роси надмаша све претходне призоре обезумљене, крвничке страсти, последњим призором, у ком нам слика како Отело убија Јага, а после и себе, те тиме покаже дело своје. Овај последњи призор росијев трагедија је у трагедији. Умирање износи нам Роси тако природно, да нас ужасава, па ишак има право, што га тако приказује, јер ово росијево умирање показује колико је големо благо живот и колики је јаз смрт.

Обични глумци и не појимају колико је важно умирање у трагедији. Многоме глумцу просто не верујемо да умире, те с тога и не чини трагика његова никаква трајна утишка на нас. Али који нам приказује оно бледо, на веки мирно, узвишену, покажно лице смрти, као што нам то приказује Роси, тај доказује тиме, да је потпуно схватио задатак трагедије.

Могли бисмо да пишемо читаву студију о томе, како Роси у свакој улози дружиће приказује трагични свршетак. Могуће је, да његова савршено природна — реалистичка — игра буди у многим слушаоцима ужас. Али морамо му признати да има право.

Роси умире као „Отело“ по што је сам себе рангио у врат, те се пуним напором херкулскога тела довукао још до постеље невине Дездемоне. Ту клоне изнурен, главом код ногу љубљене жене. Из те изнурености прене још један пут, узклизне чисто механички на кревет, тако, да може уснама својима додирнути лице дездемонино, дишне тешко, плаче, крчи у хронцу, док га оловна крила смрти не испрече по кревету, те му још последњи потмуни хронец не каже, да се прашта од живота, сјаја и ѡубави.

Нема пера, које би потанко могло да опише све појединости ове савршене слике. Све што би глумцима могли да речемо јесте: идите и учите!

(Наставиће се.)

ЈИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Последња воља“. Шаљива игра у три чина, написао Коста Ристић.) Приказана 26. јануара о. г.

„Нов комад!“ „Нов комад!“ то је новина, која се на уху гута, коју разошналост саживање, а stomak памети наше прекујава са мање или више грчевна, са мање или више зебње, док се при самој представи јадник мало не темперира.

При јучерању представи „Последње воље“ грејали смо се и зебли на изменце, а то је имало свога основа. Грејали смо се експозицијом карактеристика измајсторисаних на модел чистог српског укуса, а још већма, кад приметисмо, да те карактеристике инсу премазане тернитетном страног великоварошког хаоса; а зебли смо олет, кад опазисмо да је цео субстрат приказаног комада и сувише

питијасте природе, да се разлази и уступа сва своја праша места дикцији, која је победу однела, дело спасла, и нас о лепим даровима пишевим уверила.

Да промотримо цео садржај комада.

Госпођа Милица Симићка, млада, богата удовица наслеђује сва добра свог покојног мужа, осим оних, која је он сам у гроб почео, а то су: старост, пакост, секатура и све друго, што се за њим пре, а после, ма и против онога: „de mortuis nil nisi bene“, говорило. Симићка је девојком још нашла у Бранку Павловићу адвокату — пређе јуристи — свој идеал, но њен отац беше покојном Симићу силиних новаца дужан, па кад старкеља записка девојку у њега са погодбом, да ће му сне издане менице анулирати, жртвова се она за оца, и то беше од ње сасвим племенито. Чудновато је само мало, да ону њеном после два месеца пуче срде од туге, ма да су менице већ ушиштене, а па против бранково као и милочинно срце осим омањих кроничних катара остаде са свим пеповређено. Доцније, кад је Симићка са себе црно и усмомену на покојнога збацила, почне се у њеном срцу неки регреташ mobile појављивати, а ласно је и ногодити било ко би управо познат био, да се с њиме завитла. Бранко је таки удесно, да се на њега вазда не чека, и за, мало а он већ својој старој познаници и љубавци визиту прави.

Том приликом много су о покојном говорили, а о својој покојној љубави тек: свако по саката по једну „кафелефлу“. Зар не би лепше било, да је писац састанак њихов тек слу чају каквом наменио?

Свој околину њеној и његовој — има девера г. Марка Симића, екземпляр од тетке, у особи госпође Глишићке и ове исте ћер, у особи госпођице Маре; а он има добра друга Стојана Стојића, књижевника — а како погледа и у целој вароши познато је, да је покојни Симић уз тестамент свој још и један додатак суду поверио, као своју „Последњу вољу“ respective „најносљедњу вољу“, који се додатак само онда отворити и прочитати има ако би се она удала.

Тад додатак почиње заиста све интересантнијим бивати, и ми већ видимо како сви лунају главу о њему, ма да су сви потпуно уверени, да он ништа друго не значи, до одузимање сермије из удовичних рук, па прелаз исте, у случају симићке удаје, на његову фамилију, respective на његова брата Марка. И г. Бранко нема друга посао него премишља, да ли ће она, коју он тако обожава, а која је како кроника вели и њега петим суперлативом љубави обаспала, моћи прегорети земна блага у замену за идеалист; другим речима: он нема кураж да пред њу стапе, па да јој рекне: „Ја сам кадар заслужити поштenu кору хлеба, хајде са мном!“ Писац не кристалише љубав бранкову оном слетом и племенинитом замисли, каква потиче из чистог непомућеног карактера; њему ма и индиректно задаје бриге проблематичност имања савићкиног, као год што и она сама грчевато чуна то њено пољско цвеће љубави са познатом враћбином: „Хоћу!“ „Не ћу!“... Над целом борбом њиховом лебди конгруена материјалистичких тежња. Њих обоје надвлађује интерес, тај прозајнички мотор, који све токове њиховог чистог идеализма у ковитлац окреће. Све што она два апендикса госпође Симићке: тетка Глишићка и девер Марко пропонирају — она прва наговара је, да се не удаје, а онај други опет обратно; паравано свако у своју корист, —

све то није од психолошке вредности, пошто то никакве преције нису на резултутност воље савићкине; она нема са никаквим спољашњим одношајима да се бори, она је господар од своје воље, а та ако је заиста задахнута бранковом љубави, нема ни мало новода да се толико заустеже, а још мање да прави места за медијум стојићевој интервенцији. Нуздредна лица и нуздредне ствари сачињавају: глишићка кћи Мара и г. Звездан; он је прави „Фићипрић“, али она није према њему на паралела, ма да се писац, како видимо, трудно, да међу њима једнакост изведе. У осталом, ствари гђе Симићке пду и без њих својим током, као што даље следије.

Она се реши, п то као што горе споменујмо, интервенцијом бранковог друга г. Стојића, која је по себи доста вешто изведенена, али која је по природном одношају савићкине и бранкове љубави са свим изаштан коригенс.

Стојић је пража песничка слика, уједно и добар саветник другу свом, али као посредник њихове среће само је с тога изписан, што он никаквих позитивних сметња између Симићке и Бранка нема да уклања, шта више, малим неспоразумљењем постао је за неколико тренутака сам сметњом, која опет својом неприкладношћу сама сметњом постаје.

Кад додамо још то, да је рефлекс глишићког сплеткарства, венчање њене кћери Маре са г. Звезданом као утха нека за њен спрет изгубљено породично добро, и како се с друге стране Марко Симић у свemu добро осећа, јер му је главна брига да се Симићка само удаје, па ма за кога, онда знајмо да су и два акта већ ирошли.

У трећем акту не видимо радије, но згодно распоређен табло. Судија чита последњу вољу, која г. Марка стаје силне невоље: његов брат оставља имање Симићки све своје имање, као отплату за њене красне врлине, а свој „хен“ правда својом сад већ покојном секатуром и навадом, да воли друге једните. Сви га сад мање више благоспљају, а кад је и то прошло, пада завеса доле.

Цео комад пати на не доовољно израђеном заплету, па и оно мало, што га имаде, захтева бољих и јачих мотива.

Но сад још једну заврши.

После пок. Косте Трифковића не показа се никаква нова снага на пољу те, по народ наш тако корисне, књижевности. Шаљива игра, која ведри и чисти народне и породичне одношаје, која карикира егоизам, а паметним смејом исчеса шкодљив укус у животу, тако је у новим оригиналима заостала, да смо се већ побојали, е неће покојни Коста Трифковић замене наћи, а позориште наше удариће са свим у регресивну метаморфозу, што се оријиналног репертоара тиче.

Но сад, кад се г. Коста Ристић са својим иначе вештим пером на позорници указао, одма нас и уверава, да он не мисли са овим првим покушајем мировити, па баш за то — ми држимо бар тако — што му овај први комад није са свим за руком испао, потрудиће се он, да пазове од сада у пама оно признање, на које смо се ми код његових других књижевних продуката већ навијали.

Гг. глумци су из реда сви вешто играли, но највећима се одјаковачу у својој струци г. Рајковић (Марко Симић), г. Добриновић (Звездан Јубић) и Јеца Поповићева (Глишићка).

С. Ј. Ј.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

19. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 30. ЈАНУАРА 1879.

САЛЮРИЦА И ЈУВАРА.

Шаљива игра у 4 чина, с певањем, из живота покојне пришке слепачке академије, од
Илије Округића Сремца..

(Ово је дело наградио драматски одбор у Загребу са 200 ф. а вр.)

ОСОБЕ:

Пантелија, слепац, управитељ академије слепачке	Ружић.
Арсенијеј слепци	Лукић.
Гавра	Поповић.
Милош Ђурић, сељак пришки	Рајчевић.
Милка, сестра му	Л. Хадићева.
Милева, драга му	Љ. Зорићева.
Стеван Гуљић, солга пришки	Зорић.
Риста, пандур	Јовановић.
Мита, катана ескадрона хусарског у Иригу	Марковић.
Пинтер Михаљ, стражмештар хусарски	Рајковић.
Јефта Пурић, брица пришки	Добриноваћ.
Келнер	Ћирић.
Штуцер	Поповић.
Фрајла	Ј. Поповићева.

Народ. — Збива се у Иригу.

У петак 2. фебруара: „Звонар богородичине цркве.“ Романтична драма у 5 чинова,
са предигром, написала Ш. Бирхфайферова, превео Јован Ђорђевић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по-
дне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.